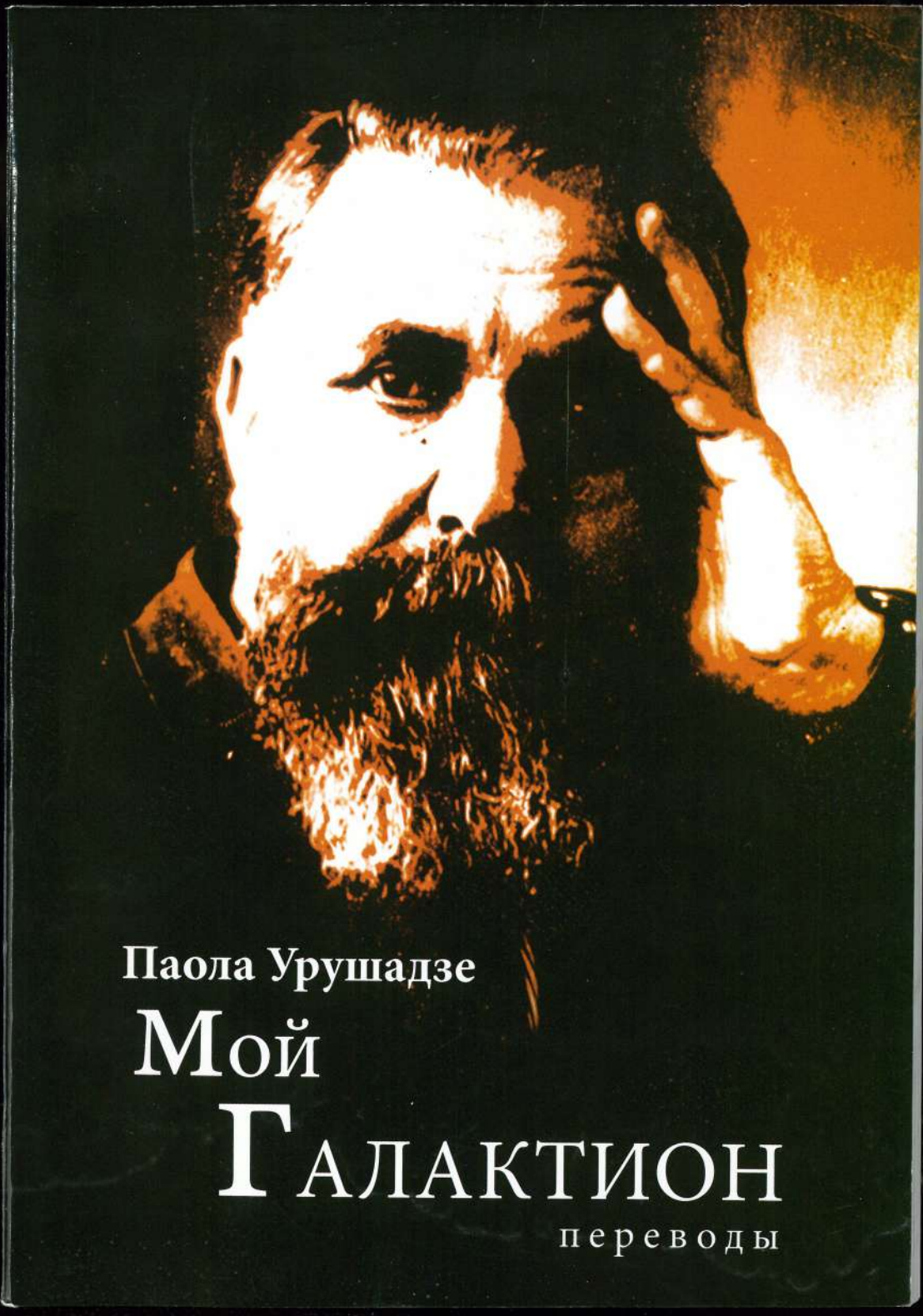

Паола Урушадзе

Мой

ГАЛАКТИОН

переводы

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КУЛЬТУРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ СОЮЗ «РУССКИЙ КЛУБ»

Паола Урушадзе

Мой
ГАЛАКТИОН
переводы

Тбилиси, 2016

Издатель –
Международный культурно-просветительский Союз
«РУССКИЙ КЛУБ»

Руководитель проекта –
НИКОЛАЙ СВЕТИЦКИЙ
заслуженный деятель искусств РФ

© **Русский клуб. 2016**

ISBN 978-9941-0-9340-1

პოეტების მეფე – გალაკტიონი

მე XX საუკუნის უდიდესმა პოეტმა გალაკტიონ ტაბიძემ ძალიან დიდი გავლენა მოახდინა მომავალ ქართველ პოეტებზე.

გალაკტიონი დაიბადა ქუთაისის მახლობლად მდებარე სოფელში ჭყვიშში 1891 წლის 17 ნოემბერს. როგორც თვითონ წერდა „მისი წინაპრები დედის მხრიდან მიეკუთვნებოდნენ აფხაზთა მეფის გვარს“. მამა, მღვდელი და სოფლის მასწავლებელი, გარდაიცვალა შვილის დაბადებამდე. 1899 წელს დედამ ბიჭუნა მიაბარა დეკანოზს, კერძო სკოლაში. ერთი წლის მერე სწავლა გააგრძელა ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში. იქ მოსწავლეების სიაში, რომლებიც რეკომინდირებულები იყვნენ სასულიერო სემინარიაში ჩასარიცხად, გაჩნდა შემდეგი ჩანაწერი: „გალაკტიონ ტაბიძე ან გარდაცვლილ წმინდა გიორგის ტაძრის დიაკვნის შვილი“. ყმანვილმა თბილისის სემინარიაში ჩააბარა 1908 წელს, იქ დაიწყო ლექსების წერა, გატაცებული იყო ბლოკის, ბოდლერის, ანენსკის, ბალმონტის პოეზიით. ამ დროს გამოცა ხელნაწერი ჟურნალი „სინათლე“. ეს ჟურნალი რელიგიური სასწავლებლისათვის მიუღებელი აღმოჩნდა. მისი თავისუფალი აზროვნების გამო დაინტერესდა პოლიცია და საქმეც კი აღძრეს მის წინააღმდეგ. ამავე დროს მისმა მეგობარმა, ახალგაზრდა ნიჭიერმა პოეტმა ქუჩუ ქავთარაძემ თავი მოიკლა. მეგობრის სიკვდილით გაოგნებული გალაკტიონი 1910 წელს ანებებს თავს სემინარიას და რამდენიმე წელი მუშაობს მასწავლებლად სოფლის სკოლაში.

1914 წელს იბეჭდება გალაკტიონის ლექსების პირველი კრებული. ამ დროს გალაკტიონს შეუყვარდა უფროსკლასელი ოღლა ოკუჯავა. გოგო-

ნას დედა წინააღმდეგი იყო მათი ურთიერთობის, რადგან თვლიდა, რომ ეს ყმანვილი ღარიბ-ღატაკი იყო და ამავე დროს „არასაიმედო“ პოეტი. ერთი წლის შემდეგ გალაკტიონი ქმნის პოეტურ ციკლს „მერი“, რომელიც მიუძღვნა ულამაზეს თავადის ქალს მერი შერვაშიძეს, რომელმაც პარკში სეირნობისას გვერდით ჩაუარა გალაკტიონს და ყურადღებაც კი არ მიაქცია. 1916 წელს, გალაკტიონმა ცოლად შერთო ოლღა და წყვილი რევოლუციამდე გაემგზავრა პეტროგრადსა და მოსკოვში. გალაკტიონი იქ შეხვდა ბლოკს, ბრიუსოს და ბალმონტს. მისმა ახალგაზრდა მეუღლემ გადაწყვიტა გაეგრძელებინა განათლება რუსეთში და მოეწყო ქალთა უმაღლეს კურსებზე. თვითონ გალაკტიონი კი სამშობლოში დაბრუნდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ის ბრუნდება მოსკოვში და ესწრება მოსკოვის სამოყვარულო სცენის სარეჟისორო კურსებს.

საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ გალაკტიონი საქართველოს მწერალთა კავშირის რედაქტორად იწყებს მუშაობას, სხებთან ერთად დააფუძნებს ჟურნალ „მნათობს“, სადაც 1924 წელს დაიბეჭდა მისი პოემა „მოგონებები იმ დღეების, როცა იელვა“. ამის გამო პოეტი დააკავეს, ტირაფი კი გაანადგურეს. სამი წლის შემდეგ „მნათობში“ ასამდე მისი ლექსი იბეჭდება. ორიოდ წლის შემდეგ სოხუმში გალაკტიონისადმი მიძღვნილი საზეიმო საღამო იმართება, სადაც მას უძღვნიან ჩანგს წარწერით: „გალაკტიონი – პოეტთა მეფე“. 1928 წელს საქართველოში ფართოდ აღინიშნება 20 წლის იუბილე მისი შემოქმედებისა. კომინტერნის 6-ე კონგრესის დელეგატებთან ერთად გალაკტიონმა იმოგზაურა საბჭოთა კავშირის ქალაქებში. ერთი წლის შემდეგ მის მეუღლეს ასახლებენ ტაჯიკეთში. ის დროებით დაბრუნდა თბილისში და 1941 წელს დააპატიმრეს და დახვრიტეს. რეპრესიების წლებში გალაკტიონი დეპრესიაში ჩავარდა, დაიწყო სმა. მიუხედავად ამისა, ჯილდოები არ აკლდა. გალაკტიონს მიანიჭეს საქართველოს სახალხო პოეტის წოდება, აგზავნიან დელეგატად ანტიფაშისტურ კონგრესზე პარიზში, აჯილდოებენ ლენინის ორდენით. სამამულო ომის პერიოდში ის წერს მრავალ პატრიოტულ ლექსს. ომის შემდგომ პერიოდში გალაკტიონი გვევლინება, როგორც ბრწყინვალე ლირიკოსი პოეტი და მას ირჩევენ საქართველოს აკადემიის აკადემიკოსად.

გალაკტიონი გვევლინება პოეტური ფორმის ნოვატორად, რომელიც ღრმად არის დაკავშირებული ეროვნული ლიტერატურის ტრადიციებთან. 1959 წლამდე ის ხელმძღვანელობდა საქართველოს მწერალთა კავშირში პოეტების სექციას. ამავე წლის 17 მარტს საავადმყოფოში სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულა.

მისი ლექსები მსოფლიოს მრავალ ენაზე თარგმნილი. რუსულ ენაზე მის ლექსებს თარგმნიდნენ ისეთი პოეტები, როგორიც იყო ბელა ახმადულინა, ვლადიმერ ლეონოვიჩი, ბენედიქტ ლივშიცი, ვლადიმერ ალენიკოვი, ილია დადამიძე, ალექსანდრე ციბულევსკი და სხვები.

КОРОЛЬ ПОЭТОВ ГАЛАКТИОН

Галактион Табидзе – великий грузинский поэт XX века, оказавший огромное влияние на все последующие поколения своих земляков-поэтов. Он родился 17 ноября 1891 года в селе Чквиши близ Кутаиси и сам писал, что его «предки по материнской линии принадлежали к роду абхазских царей». Отец – священник и сельский учитель умер до рождения сына. В 1899-м мать отправила мальчика в частную школу в доме протоиерея, через год он стал учиться в духовном училище в Кутаиси. Здесь в списке учеников, рекомендованных в Духовную семинарию, появилась запись: «Галактион Табидзе – сын ныне покойного причетника церкви св. Георгия». В Тбилисскую семинарию юноша поступил в 1908 году, начал там писать стихи, увлекся поэзией А. Блока, Ш. Бодлера, И. Анненского, К. Бальмонта, стал издавать рукописный журнал «Свет» (სიხათლე). Это не соответствовало духу религиозного учебного заведения, кроме того, за «вольномыслие» Галактионом заинтересовалась полиция и даже завела на него дело. А тут еще кончил жизнь самоубийством его друг, молодой талантливый поэт Кучу Кавтардзе. Потрясенный этой смертью, Табидзе в 1910-м бросает семинарию и некоторое время работает учителем в сельской школе.

В 1914 году появился первый сборник его стихов, он влюбляется в гимназистку старшего класса Ольгу Окуджава, но мать девушки не одобряет ее встречи с бедным, неблагонадежным поэтом. Через год Галактион создает поэтический цикл «Мери», посвященный красавице-княжне Мери Шервашидзе, которая прошла мимо него в парке, даже не заметив. А в 1916-м он все-таки женится на Ольге, перед революцией супруги побывали в Петрограде и Москве, Галактион встретился с Блоком, Брюсовым и Бальмонтом. Его молодая жена решила продолжить образование и поступила на Высшие женские курсы. А сам он вернулся на родину. Снова приехав в Москву, посещает режиссерские курсы Московской любительской сцены.

На родине, после того, как Грузия была советизирована, Галактион работает в Союзе писателей Грузии, вместе с группой основывает журнал «Мнатоби», где в 1924-м появилась его поэма «Воспоминание тех дней, когда сверкнула молния». Автора задержали, тираж уничтожили. Через три года в «Мнатоби» появляются 100 его стихотворений, а еще через пару лет в Сухуми проводят торжественный вечер в его честь, ему преподносят лиру с надписью: «Галактиону – царю поэтов». В 1928 году в Грузии широко отмечается 20-летний юбилей его поэтической деятельности, вместе с делегатами 6-го конгресса Коминтерна он совершает поездку по стране.

А через год его жену ссылают в Таджикистан, она ненадолго вернулась в Тбилиси, но снова была арестована и расстреляна в 1941-м. В годы репрессий Табидзе начинает страдать депрессией, много пьет, хотя на него сыплются награды. Ему присваивают звание «Народный поэт Грузинской ССР», делегируют на антифашистский конгресс в Париже, награждают орденом Ленина. В годы Великой Отечественной войны он пишет много патриотических стихов, а в послевоенный период выступает преимущественно как лирик, избирается академиком Академии наук Грузинской ССР. Неразрывно связанный с традициями национальной литературы, он был в то же время новатором поэтической формы. До 1959 года он руководил поэтической секцией в Союзе писателей Грузии. 17 марта этого же года, в больнице, он покончил жизнь самоубийством. Его стихи переведены на многие языки. Их переводили такие поэты, как Белла Ахмадулина, Владимир Леонович, Бенедикт Лившиц, Владимир Алейников, Илья Дадашидзе, Александр Цыбулевский и другие.

პით გზის დალოცვა...

*Переводчик я, переводчик!
Из страны в страну – светлых душ перевозчик.
კ.-მ. კორინტელი*

რამოდენიმე ხნის წინ, უფრო ზუსტად კი 2012 წელს, ჟურნალ „რუსკი კლუბის“ მეთერთმეტე ნომერში წავიკითხე გალაქტიონ ტაბიძის ორი ლექსის – „ეფემერა“ და „მერის“ რუსული თარგმანი. თარგმანის ავტორი აღმოჩნდა პაოლა ურუშაძე. წავიკითხე ინტერესით და სიხარულით – ჯერ ერთი ეს იყო დიდი გალაქტიონი, პოეტების მეფე, რომელსაც არა ერთხელ გამოუვლია ჩვენს რედაქციაში, „ლიტერატურნაია გრუზიაში“, სადაც მე, მაშინ ჯერ კიდევ საკმაოდ გამოუცდელ ლიტმუშაკს წილად ხვდა ბედნიერება – მასთან საუბარი, თუნდაც მოკლე... მთარგმნელი გახლდათ პაოლა, ერთ-ერთი ჩემი უსაყვარლესი ადამიანი, რომელთანაც დიდი ხნის მეგობრული ურთიერთობა მაკავშირებს, – როგორც მამამისთან, შესანიშნავ ხელოვნებათმცოდნესთან, ჭეშმარიტ ინტელიგენტთან უაღრესად ერუდირებულ ადამიანთან იგორ ურუშაძესთან თანამშრომლობის და კარგი ურთიერთობის თავისებური გაგრძელება.

პაოლას ლექსები – იგი მრავალი პოეტური კრებულის ავტორია, – გამოირჩევა პოეტურობით, მუსიკალობით, ემოციურობით და ძალიან ახლოა ჩემს სულიერ სამყაროსთან.

გალაქტიონი... ის რაღაც ერთბაშად შემოაღებდა ხოლმე ჩვენი ოთახის კარს, ერთ წუთს შეჩერდებოდა, სანდომიან სახეს ოდნავ მოატრიალებდა ჩემსკენ და თავისი საოცარი მუქი თვალებით შემომხედავდა... ხელში ჰქონდა ხოლმე დიდი შავი პორტფელი, – ნივნებით თუ ხელნაწერებით სავსე. გალაქტიონს მოყვებოდა მისი მთარგმნელი პატარიძე (სამწუხაროდ არ მახსოვს ეხლა მისი სახელი). და, ალბათ იმიტომ, რომ ჩემი მაგიდა კარის პირდაპირ იდგა, გალაქტიონი უშუალოდ მომართავდა მე...

...როდესაც წავიკითხე ორივე ლექსი, მაშინათვე მივხდი, რომ ეს რაღაც სრულიად განსაკუთრებულია. „მერი“ მანამდეც არაერთხელ იყო ნათარგმნი, მაგრამ სრულიად სხვანაირად. პაოლას თარგმანმა სავსებით ჩამოაშორა ლექსს გაუცხოვების რიდე, რომელიც ჩრდილავს ხოლმე ბნეკარედით შესრულებულ თარგმანს.

ქართული პოეზიის და ასევე პროზის რუსულად თარგმნის ინტენსიურად

განვითარება იწყება გასული, XX საუკუნის 30-ანი წლებიდან და გრძელდება თვით საბჭოთა კავშირის რღვევამდე, რასაც გრანდიოზული ცვლილებები მოყვა, – *tempora mutantur et nos mutamur in illis* (დრონი იცვლებიან და ჩვენც ვიცვლებით მათთან ერთად). მანამდე კი საქართველოში, მოსკოვსა და რუსეთის სხვა ქალაქებში გამოცემული იქნა ქართველ მწერალთა მრავალი ნაწარმოები.

ქართული პოეზიის რუსულად თარგმნის საქმეში დიდი ღვაწლი მიუძღვის გამოჩენილ რუს პოეტებს. სწორედ მათ თარგმანებში ქართული პოეზია გაჟღერდა პუშკინის და ლერმონტოვის ენაზე და მისაწვდომი გახდა არა მარტო რუსულენოვანი მკითხველისათვის, რადგანაც არა ერთი თარგმანი უცხო ენაზე შესრულდა რუსულის მეშვეობით. რუსულად თარგმანში მუშაობდნენ ასევე ჩვენი, აქ მცხოვრები რუსულენოვანი პოეტები.

...და აი ეხლა ჩემს საწერ მაგიდაზე დევს გალაქტიონის 15 ლექსის პაოლა-სეული თარგმანი.

პაოლა ურუშაძე ქმნის გალაქტიონის პოეზიის საკუთარ ინტერპრეტაციას, მას აქვს მისი საკუთარი ხედვა, საკუთარი გაგება და განცდა.

პოეტური და ასევე მთარგმნელობითი ნიჭი, – ცნობილია, რომ არა ყოველი პოეტი მთარგმნელია, – რუსული ენის შესანიშნავი ფლობა და ორიგინალის ენის ღრმა ცოდნა, ერუდიცია, მდიდარი სულიერი სამყარო – ყველაფერი ეს საინტერესო და განსაკუთრებულს ხდის მის თარგმანებს.

ეს თარგმანები ერთ და იმავე დროს ახლოც არის დედანთან და თითქოს დაშორებულია მას. მთარგმნელი თავს ნებას აძლევს და მიდის განსაზღვრულ დაშორებაზე, მაგრამ არამც და არამც არ არღვევს ლექსის ემოციურ სამყაროს. სახეების მისეული ექვივალენტები მეტყველი, ხატოვანი და ლექსისთვის ორგანულია. აქ უნებურად ჩნდება კიტხვა: შესაძლებელია კი პოეზიის თარგმნა? – ჩემი აზრით, არა ყოველთვის და არა სრულად. საქმე ის არის, რომ ქვეყნის გეოგრაფია, მისი ჰავა, ისტორია და აქედან – ერის პსიქოლოგია, მსოფლმხედველობა, სამყაროს აღქმა, ემოციური სამყარო და კიდევ სხვა ფაქტორები, ყოველი თავისი მნიშვნელობის და ძალის მიხედვით, ქმნიან უხილავ და მთარგმნელისთვის ზოგჯერ წყალმქვეშა რიფებივით გადაულახავ დაბრკოლებებს და სიძნელეებს, საჭირო ხდება შემოვლითი გზების ძიება. აქ მთარგმნელს უნდა დაეხმაროს მხატვრული ალლო, ინტუიცია, ერუდიცია და – შთაგონება!

თარგმანი ყოველთვის საინტერესოა, და რაღა თქმა უნდა, რომ რუსთაველი, ვაჟა ფშაველა, გალაქტიონი, ბარათაშვილი, ლეონიძე ანდამანტივით იზიდავდნენ გამოჩენილ რუს პოეტებს. ისინი ჩამოდიოდნენ საქართველოში, ცხოვრობდნენ აქ, მეგობრობდნენ ქართველ მწერლებთან (ზოგჯერ სიცოცხლის ბოლომდე). მწერალთა კავშირი და საქართველოს იმდროინდელი ხელისუფლება მათ საუკეთესო პირობებს უქმნიდა, ყოველნაირად ბელს მართავდა. ისინი ცხოვრობდნენ ქართულ ოჯახებში, მოგზაურობდნენ ქვეყანაში, ეცნობოდნენ ქართულ სამყაროს. მათთვის აკეთებდნენ ბნკარედებს. ყველა ენის ცოდნა შეუძლებელია, ამიტომ ბნკარედი აუცილებელია, მაგრამ,

სამწუხაროდ, ბნკარედი ვერ გადმოსცემს დედნის მელოდიკას, მის ფონეტიკურ ჟღერადობას, ცალკეულ სიტყვათა და გამოთქმების ასოციაციურ კავშირებს და ვერც დედნის არომატს. ასეა თუ ისე რუსმა მწერლებმა დიდი ამაგი დადეს ქართული პოეზიის რუსულად თარგმანის საქმეში. და მიუხედავად იმისა, რომ პოეზია, ჩემის აზრით არ ითარგმნება ბოლომდე, თარგმანი აუცილებელია, უნდა ვთარგმნოთ, უნდა ვეძიოთ და მივისწრაფვოდეთ მაქსიმუმისაკენ, რადგანაც ეს არის ერთადერთი გზა უცხოური ლიტერატურის გასაცნობად.

ისე რომ პაოლა ურუშაძეს თავიდანვე აქვს დიდი უპირატესობა – ორიგინალის და თარგმანის ენების ღრმა ცოდნა. ამასთან ქართული ეროვნული ფსიქოლოგიის მატარებელია.

ალბათ, არ იქნება ზედმეტი გავიხსენო, როდის და როგორ აჟღერდა გალაქტიონის ჰანგები პაოლა ურუშაძის სულში, მის შემოქმედებით ველზე. მისი საკუთარი გზა გალაქტიონისაკენ დაიწყო ჯერ კიდევ ახალგაზრდობაში. პაოლას ახლო ნათესავი, ვისაც ოცი წლის გოგონა დიდ პატივს სცემდა, პოეზიის დიდი მცოდნე და მოყვარული გახლდათ. ის თავად წერდა ლექსებს და გალაქტიონის პოეზიით იყო გატაცებული, მან აზიარა პაოლას გალაქტიონის შემოქმედებას. იმ დროიდან გალაქტიონი შემოვიდა მისი შემოქმედებითი ინტერესების სფეროში.

გალაქტიონ ტაბიძის 15 ლექსის თარგმანების ბილინგვური გამოცემა, ჩემის აზრით. მნიშვნელოვანი მოვლენაა. ის დაინტერესებს არამარტო პროფესიონალს, არამედ ჩვეულებრივ მკითხველსაც, რადგანაც საშუალებას იძლევა შედარებისათვის, ფიქრისა და განსჯისათვის.

მე კი ისლა დამრჩენია, რომ არავის თავს არ მოვახვიო ჩემი მოსაზრებები და შეფასებები და წიგნს გზა დავულოცო, მთარგმნელ კი ახალ წარმატებები და შემოქმედებითი სიხარული ვუსურვო.

კამილა მარიამ კორინთელი

პოეტი, მთარგმნელი,
საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრი,
საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი,
ლირსების ორდენის კავალერი,
ივ. მაჩაბელის სახ. პრემიის ლაურეატი

КАК НАПУТНОЕ СЛОВО...

Переводчик я, переводчик!

Из страны в страну – светлых душ перевозчик.

КМ Коринтели

Несколько лет назад, – а точнее – в 2012 году, в номере 11 журнала «Русский клуб» появились два стихотворения Галактиона Табидзе – «Эфемера» и «Мери» в переводе Паолы Урушадзе. Конечно, они тотчас заинтересовали меня – во-первых, это был Галактион, великий Галактион, король поэтов, который не раз приходил в нашу редакцию, с которым я, тогда еще весьма малоопытный литсотрудник отдела прозы и поэзии, с трепетом разговаривала, а во-вторых (и это опять-таки, во-первых) – Паола Урушадзе, замечательный лирик, автор нескольких поэтических сборников, чья поэзия вызывает во мне большой отклик, с которой у нас давние очень теплые дружеские отношения, как бы продолжение творческих отношений с ее отцом, известным искусствоведом, высокоэрудированным интеллигентом Игорем Урушадзе.

Галактион... Он как-то сразу распахивал дверь нашей комнаты и вставал на пороге с чуть повернутым в мою сторону благообразным лицом в окладе небольшой бороды, с каким-то непередаваемым взором темных глаз, в руках – портфель, полный книг, рукописей... За ним следовал его переводчик – Патаридзе (сейчас, к сожалению, не помню его имени), и, вероятно, поскольку мой стол стоял напротив двери, Галактион обращался ко мне...

...Когда я прочла оба перевода, я поняла, что это нечто иное, чем прежде прочитанные. Вернее, известен был один перевод – «Мери», это стихотворение переводилось не раз. Перевод Паолы предельно откинул покров отстраненности от подлинника...

Перевод грузинской поэзии, как и прозы на русский язык начал интенсивно развиваться с 30-х годов минувшего столетия. Процесс этот успешно, плодотворно протекал вплоть до развала Советского Союза, ну

а потом слишком многое изменилось — *tempora mutantur et nos mutamur in illis* (времена меняются, и мы меняемся с ними)...

На протяжении многих десятилетий было издано в Грузии и на всем советском пространстве большое количество лучших произведений грузинских писателей. Основную лепту в благородное дело перевода внесли известные русские поэты. Это их заслуга, что грузинская поэзия зазвучала на языке Пушкина и Лермонтова и таким образом стала достоянием не только русскоязычной читательской аудитории — нередко с русского выполнялись переводы на другие языки. Немало работали в этой области и наши русскоязычные поэты.

Паола Урушадзе дает свою интерпретацию, свое видение и понимание, я бы сказала — свое толкование поэзии Галактиона. Поэтический дар, прекрасное знание русского языка плюс знание языка оригинала, богатство внутреннего мира и талант переводчика — ведь можно быть хорошим поэтом, но не быть переводчиком — делают особо интересной ее интерпретацию. Ее переводы — 15 стихотворений Галактиона — и близки оригиналу и, вроде бы, отдалены от него. Паола Урушадзе позволяет себе определенную вольность, однако вольность эта — в эмоциональном ключе оригинала. Ее эквиваленты образов выразительны и органичны для стихотворений. Здесь невольно встает вопрос — переводима ли вообще поэзия? Не всегда и не полностью. География, климат, история страны, психология народа, его мировоззрение, мировосприятие, эмоциональный мир, — все эти и еще другие факторы, каждый по степени своей значительности, переплетаясь создают невидимые порой препятствия, словно подводные рифы, встают на пути переводчика и вынуждают его искать обходные пути, и тут на помощь приходит художественное чутье, поэтический талант, вкус, интуиция, эрудиция и — вдохновение!

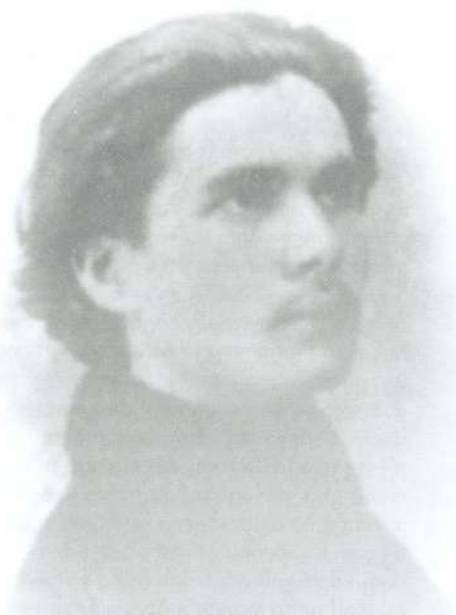
И несмотря на все и вопреки моему убеждению, что поэзия до конца непереводаема — надо дерзать, надо искать — и находить максимум.

Перевод всегда интересен. И конечно, такие колоссы, как Руставели, Важа Пшавела, Галактион, Бараташвили, Леонидзе, тем более привлекали внимание многих русских поэтов. Они приезжали в Грузию, они жили здесь, дружили с грузинскими поэтами (порой на всю жизнь), для них создавали все условия Союз писателей Грузии, и власти, и сами наши писатели, они ездили по Грузии, гостили в семьях, для них делали подстрочники...

Естественно, далеко не всегда, возможно — а точнее, в данном случае, нереально знать язык оригинала. Потому подстрочник необходим, но, к сожалению, какой бы верный и грамотный он ни был, он не может передать ни фонетическое звучание оригинала, его мелодику, ни эмоциональный строй, ни ассоциативный мир отдельных слов и выражений, ни в целом дух оригинала. Итак, одно весьма важное обстоятельство в пользу переводчика Пао-

лы Урушадзе – знание обоих языков: перевода и оригинала. Кроме того – понимание национальной психологии, проявляющейся в эмоциональном мире оригинала разумеется, и в идиоматике и во многом другом. Паола Урушадзе с юности начала путь к Галактиону. Ее близкий родственник, который был намного старше Паолы, любил и знал грузинскую поэзию (и не только грузинскую), сам писал стихи, не избегнув влияния Галактиона. Он познакомил ее с творчеством этого гения. С тех пор его поэзия определенным образом присутствовала в сфере ее творческих интересов. Еще хочу заметить, что билингвизм это не всегда равноценное знание двух языков, а именно: если язык оригинала родной это дает возможность переводчику абсолютно его понимать. Издание переводов стихов Галактиона параллельно с оригиналами на мой взгляд, весьма значительное явление. Здесь можно о многом поразмыслить, многое сравнить и оценить. Так что, никого не обременяя своим мнением, предоставляю слово читателю! Я лишь пожелаю этой книге доброго пути, а переводчику – успеха и достижений!

Камилла Мариам КОРИНТЭЛИ,
поэт, переводчик, член СП,
заслуженный журналист Грузии,
кавалер ордена Чести,
лауреат премии И.Мачабели

СТИХОТВОРЕНИЯ И ПЕРЕВОДЫ
ლექსები და თარგმანები

ეფემერა

ცხენთა შეჯიბრებაზე ჩემი ლურჯა ცხენები
ჰქროდნენ ეფემერული და ფერადი ქარებით,
იყვნენ საუკუნენი, მაგრამ მე ვიხსენები
გაფრენილი პირველი წყების ნიაგარებით.
ვნუხვარ: ერთადერთი ვარ და ზეცაზე სწერია
ჩემი გზა და ახალი ლალის კართაგენები,
ბედი – ქროლვის გარეშე – ჩემთვის არაფერია,
ჩემთვის ყველაფერია ისევ ლურჯა ცხენები.
ჰე, ქაოსში დაკარგულს ქარი დამედევნება
ძახილით: გალაკტიონ! და ძნელია მიგნება.
სადაც ახლა ჯვარია და გვიანი მტევნები,
იქ უკვდავი მაგიის მარმარილო იქნება.
რამდენი ქარავანი, მთებზე გადამართული,
გაიშლება მცნობელი მღვრიე უდაბნოეთის,
წვეთი სისხლის არ არის ჩემში არაქართული,
ძაფი ნერვის არ არის ჩემში არაპოეტის.
ო, რამდენი დაცხრება შურიანი თვალები,
რომ მარად იმარჯვებენ იდუმალი მშვენებით,
ლექსთა შეჯიბრებაზე – მხოლოდ ინტერვალები,
ცხენთა შეჯიბრებაზე – ისევ ლურჯა ცხენები!

ЭФЕМЕРА

Неземными вихрями – бешеными, яркими –
Кони мои синие мчались на ристалище...
Я запомнюсь в вечности только Ниагарами,
Что срывались первыми с гулом нарастающим.
Знаю: я единственный, и судьбой заранее
Было мне начертано в небе звездным инеем –
Жизнь без вдохновения – тлен и умирание,
Для меня вселенная, – только кони синие.
С возгласом «Галактион!» ветер вслед погонится,
Дрогнет и из хаоса не сумеет выбиться.
Там, где гроздь поздние, там, где крест и звонница,
Там бессмертной магии белый мрамор вздыбится.
Скоро тучи выючные, что на кручах грезили,
Караваном выступят, – ждать уже недолго.
В каждой моей клеточке бьет ключом поэзия,
Каждой каплей крови я – лишь грузин и только.
Сколько будет горечи в этих взглядах жалящих:
Вновь прорвались к Вечности сказочным усилием
Интервалы звонкие на стихов ристалище,
В конном состязании – снова кони синие...

აჰა! შორით მოისმის ქვეყნიური გუგუნი,
 ელვა ელვას გაეკრა, დაელეკა ცას ღვარი,
 გაქრა, როგორც ღუმელი, ცოდვით გადაბუგული,
 უკანასკნელ ძებნათა სევდიანი საზღვარი.
 კიდეები შეშლილი, ღამეები ველური
 დაიტვირთონ წამებით, ღამე მთვარეს მოეზას.
 სულს სწყურია საზღვარი ისევ ეფემერული,
 სულს სწყურია საზღვარი, როგორც უსაზღვროებას.
 თქვი, რას ნიშნავს ზენიტზე მდგარი შორი პალმები?
 წინ! იმ უსაზღვრობაში მწუხარებას აიტან.
 ჩემებრ დიდ საიდუმლოს მე იქ მივესალმები,
 ყოველ მხრივ სივრცე იყოს, შველა კი – არსაიდან.
 ო, უბრალო ხმებისთვის არასდროს არ მეცალა,
 დაისერა მსოფლიო გამოუცნობ წყლულებით.
 კოშკებს სიზმარეთისას ნისლი გადაეცალა
 და იქ მიექანება სული განწირულებით.
 ნეტავ ჯოჯოხეთისა დარდმა გამიყოლიოს,
 სადაც ვარდებს ბალისას მაისობა უქრება.
 მძიმე ქვების ქუსლებით დავეყრდნობი პოლიუსს,
 როცა ქარი მოსკდება და ცას შეემუქრება.
 როგორც უხვი მემკვიდრე, ვისვრი სავსე პეშვებით
 ფანტასტიურ მკვლევრობებს და ოცნებას მკათათვის.
 წარსულში, მომავალში წყევლით გადავეშვები,
 რომ ძეგლები ავმართო მღვრიე მშვენებათათვის.
 თქვენ შეხედეთ: პირველი ჩნდება მერიდიანი,
 ვეძებ ისევ დალუპვას და დავცინი სიბერეს,
 წარსულს წყდება ფოთლების წყება იმედიანი,
 შემოდგომის ქარვებმა გზები გადამიფერეს.
 დე, თამაშის თუ ბრძოლის ვიყო ცქერით გართული,
 იყოს მზეთა ორგია და მაგია მთვარისა,
 ვიყო ამ ღრიანცელში მარად ხელაღმართული,
 ლანდი - არაქვეყნიურ დარდით გადამწვარისა. –

Слышен рокот издали, — не спеши, прислушайся:
Молния о молнию! Небо в муках корчится,
И горит, бессильная перед этим ужасом,
Та черта — последняя — между мной и творчеством...
Снова станет Временем дней чересполосица,
Ночи одичалые тонут в лунной нежности, —
Только эфемерные мне начала по сердцу,
Те, что у бескрайности, те, что у безбрежности...
Пальмы в нимбе солнечном! Значит снова в детстве я...
Снова жизнь представится мне в обличье истинном.
Как и я — огромную — тайну в ней приветствую
В ком-то мне неведомом, как и я — единственном.
На напевы праздные я не тратил времени, —
Мир исчерчен ранами... Запах тьмы и тления.
Башня с привидением выплыла из темени,
И душа бездольная ищет в ней забвения.
Пусть меня отчаянье бросит в даль ледовую,
Где ни сада с розами, ни равнины с пашнями, —
Втисну в шапку полюса каблуки пудовые,
И пусть небо с выюгами бьется врукопашную.
Кину дланью щедрою миру неимущему
Бойни небывалые и мечты несметные,
Кинусь в бездну прошлого, вознесусь к грядущему,
Чтоб химерам выстроить капища бессмертные.
Хрустнули вдоль полюса льды меридианами,
Вновь ишу я гибели и не жду спасения.
Старый путь мой вежами — охристыми, рдяными
Расчертили заново янтари осенние.
Век бы не насытиться этим чудным бдением,
Этим конским цокотом, лунным чернокнутием,
Век стоять бы в грохоте призраком, видением
С болью непомерною в сердце насквозь выжженном.

დამრჩეს ეს საიდუმლო, როგორც წმინდა ემბაზი,
ეფემერა მომექცეს, როგორც ღამეს ენებოს.
ცხენთა შეჯიბრებაზე! ცხენთა შეჯიბრებაზე!
ცხენთა შეჯიბრებაზე გასნით, ლურჯა ცხენებო!

1916

Пусть же вечной тайною ты со мной останешься,
Как Грааль неведомый... и долой уныние!
Вихрем на ристалище, вихрем на ристалище,
Вихрем на ристалище
мчитесь, кони синие!

1916

მთაწმინდის მთვარე

ჯერ არასდროს არ შობილა მთვარე ასე წყნარი!
მდუმარებით შემოსილი შელამების ქნარი
ქროლვით იწვევს ცისფერ ლანდებს და ხეებში აქსოვს...
ასე ჩუმი, ასე ნაზი ჯერ ცა მე არ მახსოვს!
მთვარე თითქოს ზამბახია შუქთა მკრთალი მძივით,
და, მის შუქში გახვეული მსუბუქ სიზმარივით,
მოჩანს მტკვარი და მეტეხი თეთრად მოელვარე...
ოჰ! არასდროს არ შობილა ასე ნაზი მთვარე!
აქ ჩემს ახლო აკაკის ლანდს სძინავს მეფურ ძილით,
აქ მწუხარე სასაფლაოს, ვარდით და გვირილით,
ეფინება ვარსკვლავების კრთომა მზიარული,
ბარათაშვილს აქ უყვარდა ობლად სიარული...
და მეც მოვკვდე სიმღერებში ტბის სევდიან გედად,
ოლონდ ვთქვა, თუ ღამემ სულში როგორ ჩაიხედა,
თუ სიზმარმა ვით შეისხა ციდან ცამდე ფრთები,
და გაშალა ოცნებათა ლურჯი იალქნები;
თუ სიკვდილის სიახლოვე როგორ ასხვაფერებს
მომაკვდავი გედის ჰანგთა ვარდებს და ჩანჩქერებს,
თუ როგორ ვგრძნობ, რომ სულისთვის, ამ ზღვამ რომ აღზარდა,
სიკვდილის გზა არ-რა არის, ვარდისფერ გზის გარდა;
რომ ამ გზაზე ზღაპარია მგოსანთ სითამამე,
რომ არასდროს არ ყოფილა ასე ჩუმი ღამე,
რომ, აჩრდილნო, მე თქვენს ახლო სიკვდილს ვეგებები,
რომ მეფე ვარ და მგოსანი და სიმღერით ვკვდები,
რომ ნაჰყვება საუკუნეს თქვენთან ჩემი ქნარი...
ჯერ არასდროს არ შობილა მთვარე ასე წყნარი!

1915

ЛУНА МТАЦМИНДЫ

Никогда на мир не лился лунный свет так безмятежно!
Лира тени голубые в тишине взмывает нежным
Дуновеньем, и вплетает в сосны... кипарисы...
Никогда таким покоем не дышали выси.
А сама луна, как ирис в голубом сиянье,
Той же тишью, тем же светом — лунным — осиянный
Над Курой Метехи реет в ризе белоснежной.
Никогда на мир не лился лунный свет так нежно.
Здесь поодаль спит Акакий величавой тенью,
На его могиле маки, алых роз сплетенье,
С неба к ним склонились звезды, трепеща лучами...
Здесь бродил Бараташвили, как и я — ночами.

Пусть умру, умру, как лебедь, истомлюсь в предсмертном пенье,
Лишь бы смог я этой ночью влить в стихи души волненье;
Рассказать, как по простору сон пронесся легкокрыло,
На лету мечте на мачте взвевя синие ветрила;
Как сливает близость смерти у могилы воедино
Трель ручья и гром потока в звуках песни лебединой;
Как мне с морем вдохновенья довелось душою слиться,
Как увидел я путь к смерти в свете розовой зарницы
И постиг, что там — в преданьях — лишь дерзания поэтов.
Что не видел в жизни ночи я безмолвнее, чем эта;
Что с великими тенями рядом смерть я принимаю,
Что я царь, певец и с песней недопетой умираю,
И что жизнь моих творений безгранична и безбрежна.
Никогда на мир не лился лунный свет так безмятежно!

ლურჯა ცხენები

როგორც ნისლის ნამქერი, ჩამავალ მზით ნაფერი,
ელვარებდა ნაპირი სამუდამო მხარეში!
არ ჩანდა შენაპირი, ვერ ვნახე ვერაფერი,
ცივ და მიუსაფარი მდუმარების გარეშე.
მდუმარების გარეშე და სიცივის თარეშში,
სამუდამო მხარეში მხოლოდ სიმნუხარეა!
ცეცხლი არ კრთის თვალებში, წევხარ ცივ სამარეში,
წევხარ ცივ სამარეში და არც სულს უხარი.
შემლილი სახეების ჩონჩხიანი ტყეებით
უსულდგმულო დღეები რბიან, მიიჩქარიან!
სიზმარიან ჩვენებით - ჩემი ლურჯა ცხენებით
ჩემთან მოესვენებით! ყველანი აქ არიან!
იჩქარიან წამები, მე კი არ მენანება:
ცრემლით არ ინამება სამუდამო ბალიში;
გაქრა ვნება-წამება, როგორც ღამის ზმანება,
ვით სულის ხმოვანება ლოცვის სიმზურვალეში.
ვით ცეცხლის ხეტიალი, როგორც ბედის ტრიალი,
ჩქარი გრგვინვა-გრიალით ქრიათ ლურჯა ცხენები!
ყვავილნი არ არიან, არც შვება-სიზმარია!
ეხლა კი სამარეა შენი განსასვენები!
რომელი სცნობს შენს სახეს, ან ვინ იტყვის შენს სახელს?
ვინ გაიგებს შენს ძახილს, ძახილს ვინ დაიჯერებს?
ვერაგინ განუგეშებს საოცრების უბეში,
სძინავთ ბნელ ხვეულებში გამოუცნობ ქიმერებს!
მხოლოდ შუქთა კამარა ვერაფერმა დაფარა:
მშრალ რიცხვების ამარა უდაბნოში ღელდება!
შემლილი სახეების ჩონჩხიანი ტყეებით
უსულდგმულო დღეები ჩნდება და ქვესკნელდება.
მხოლოდ ნისლის თარეშში, სამუდამო მხარეში,
ზევით თუ სამარეში, წყევლით შენაჩვენები,
როგორც ზღვის ხეტიალი, როგორც ბედის ტრიალი,
ჩქარი გრგვინვა-გრიალით ქრიათ ლურჯა ცხენები!

1915

СИНИЕ КОНИ

Весь, как облака громада, он сверкал в лучах заката —
Этот берег безымянный, тайной издали маня.
А сбылось, — душа не рада, не таким он был загадан,
Лишь безмолвием и хладом Вечность встретила меня.
Лишь безмолвие застыло в бесконечности унылой,
А душе давно постыло ждать спасения извне.
Обескровлен, обессилен — ты лежишь в сырой могиле,
Ты лежишь в сырой могиле в неприступной глубине.
В редких всполохах зарницы дней безлицых вереница,
Не оглядываясь, мчится, как на свой последний Суд.
Стоит сном лишь мне забыться, всех сюда, в мою темницу,
На крылатых колесницах кони синие несут.
Дни бегут, и поневоле я смиряюсь с моей долей,
Не нарушит стон мой боле тишину могильных плит.
Вся тоска моя по воле, по моей земной юдоли —
Только отзвук давней боли в жарком пламени молитв.
Словно вихрь неукротимый, словно рок неумолимый,
Синих коней мчится мимо огнедышащий поток.
В диком грохоте и вое позабуди о сне, покое —
Лишь под каменной плитой твой спасительный чертог.
Миг, и все, что было в прошлом, обернулось разом ложью,
Ты от мира отгорожен лабиринтами пещер.
Здесь тебя уже не сможет успокоить слово Божье
И ничто не потревожит сон загадочных химер.
А в необозримой выси вьется звезд несметный бисер.
Чередой бесплотных чисел в поле стелются лучи.
Здесь же, в каменной темнице, безотрадной вереницей
Дни рождаются, чтоб скрыться в тот же миг во мгле ночи.
Мгла все вкрадчивей, все глуше, все безжалостнее стужа.
И в могиле, и снаружи, наяву и в зыбком сне
Словно рок неумолимый, вдаль проклятием гонимы,
Кони синие незримо мчатся с ветром наравне.

1915

მერი

შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი!
მერი, იმ ღამეს მაგ თვალთა კვდომა,
სანდომიან ცის ელვა და ფერი
მწუხარე იყო, ვით შემოდგომა!

აფეთქებული და მოცახცახე
ინვოდა ნათელ ალთა კრებული,
მაგრამ სანთლებზე უფრო ეგ სახე
იყო იდუმალ გაფითრებულ.

ინვოდა ტაძრის გუმბათი, კალთა,
ვარდთა დიოდა ნელი სურნელი.
მაგრამ ლოდინით დაღალულ ქალთა
სხვა არის ლოცვა განუკურნელი.

მესმოდა შენი უგონო ფიცი...
მერი, ძვირფასო! დღესაც არ მჯერა...
ვიცი წამება, მაგრამ არ ვიცი,
ეს გლოვა იყო თუ ჯვარისწერა?

ლოდებთან ვილაც მწარედ გოდებდა
და ბეჭდების თვლებს ქარში კარგავდა...
იყო ობლობა და შეცოდება,
დღესასწაულს კი ის დღე არ ჰგავდა.

ტაძრიდან გასულს ნაბიჯი ჩქარი
სად მატარებდა? ხედვა მიმძიმდა!
ქუჩაში მძაფრი დაჰქროდა ქარი
და განუწყვეტლად წვიმდა და წვიმდა.

ნაბადი ტანზე შემოვიხვიე,
თავი მივანდე ფიქრს შეუწყვეტელს...
ოჰ! შენი სახლი! მე სახლთან იქვე
ლონემიხდილი მივანექე კედელს.

ასე მწუხარე ვიდექი დიდხანს
და ჩემს წინ შავი, სწორი ვერხვები
აპრიალებდნენ ფოთლებს ბნელხმიანს,
როგორც გაფრენილ არწივის ფრთები.

МЕРИ

Той ночью в соборе венчалась ты, Мери!
На миг промелькнула очей твоих просинь
Сквозь дымку истомы... и знаком потери
Навек осенили нас небо и осень.

Собор весь светился, как сказочный терем,
Свечей вереница томила от зноя...
Той ночью белело лицо твое, Мери,
Какой-то иной – неземной – белизною...

А свет разгорался все ярче, все резче,
Цветы задышали елеем и миром...
Той ночью я понял: у раненных женщин
Другая молитва... неслышная миру.

Как горько звучало: «И ныне, и присно»...
Был полон отчаянья голос твой, Мери...
И что это было... Венчание? Тризна?
И вправду венчанье?! Не знаю... не верю.

Ведь кто-то, надрывно рыдал на погосте,
Жемчужные перстни бросая на ветер...
И, в гроб забывая точеные гвозди,
Смеялся могильщик... и в сердце мне метил...

Казалось, конца этой муке не будет,
В смятенье я кинулся прочь из собора –
Там ливень пылающий лоб мой остудит!
Там ветер мне будет надежной опорой!

Я шел наугад. Я отдался на волю
Щемящих мне душу, безрадостных мыслей.
Твой дом!.. И, пронзенный неистовой болью,
К прохладной стене я без сил прислонился.

Мне дом не ответил. Казалось, он умер.
Как долго стоял я?.. Не помню, родная.
Платаны ветвями шумели угрюмо,
Паря надо мной, как орлиная стая.

და შრიალეზდა ტოტი ვერხვისა
რაზე – ვინ იცის! ვინ იცის, მერი!
ბედი, რომელიც მე არ მელირსა, –
ქარს მიჰყვებოდა, როგორც ნამქერი.

ვთქვი: უეცარი გასხივოსნება
რად ჩაქრა ასე? ვის ვევედრები?
რად აშრიალდა ჩემი ოცნება,
როგორც გაფრენილ არწივის ფრთები?

ან ცას ღიმილით რად გავცქეროდი,
ან რად ვიჭერდი შუქს მოკამკამეს?
ან “მესაფლავეს” რისთვის ვმღეროდი,
ან ვინ ისმენდა ჩემს “მე და ღამეს”?

ქარი და წვიმის წვეთები ხშირი
წყდებოდნენ, როგორც მწყდებოდა გული,
და... მე ავტირდი, ვით მეფე ღირი,
ღირი, ყველასგან მიტოვებული.

1915

И глухо о чем-то шептали мне ветви,
О чем?.. Разве мог я услышать их, Мери!
Ведь мимо поземкой клубился по ветру,
Тот жребий, в который так слепо я верил.

«Зачем же, – сказал я, – мне счастье пророча,
Луч вспыхнул на миг и во мраке растаял,
И, бросив меня одного среди ночи,
Мечты унеслись, как орлиная стая?

Напрасно с улыбкой взирал я на небо.
Я богом был, Мери! А ныне я нищий,
И только лишь праздной толпе на потребу
Достались мои «Я да ночь» и «Могильщик»!

А дождь не кончался – печальный и мутный...
И сердце в ответ так отчаянно сжалось...
И я вдруг заплакал – как Лир бесприютный,
Отдавшийся буре на милость...

на жалость...

1915

თოვლი

მე ძლიერ მიყვარს იისფერ თოვლის
ქალწულებივით ხიდიდან ფენა:
მწუხარე გრძნობა ცივი სისოვლის
და სიყვარულის ასე მოთმენა.
ძვირფასო! სული მევსება თოვლით:
დღეები რბიან და მე ვბერდები!
ჩემს სამშობლოში მე მოვვლე მხოლოდ
უდაბნო ლურჯად ნახავერდები.
ოჰ! ასეთია ჩემი ცხოვრება:
იანვარს მოძმედ არ ვეძნელები,
მაგრამ მე მუდამ მემახსოვრება
შენი თოვლივით მკრთალი ხელები.
ძვირფასო! ვხედავ... ვხედავ შენს ხელებს,
ულონოდ დახრილს თოვლთა დაფნაში.
იელვებს, ქრება და კვლავ იელვებს
შენი მანდილი ამ უდაბნოში...
ამიტომ მიყვარს იისფერ თოვლის
ჩვენი მდინარის ხიდიდან ფენა,
მწუხარე გრძნობა ქროლვის, მიმოვლის
და ზამბახების წყებად დაწვენა.
თოვს! ასეთი დღის ხარებამ ლურჯი
და დაღალული სიზმრით დამთოვა.
როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი,
როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!
არის გზა, არის ნელი თამაში...
და შენ მიდიხარ მარტო, სულ მარტო!
მე თოვლი მიყვარს, როგორც შენს ხმაში

ФИОЛЕТОВЫЙ СНЕГ

Когда он тихо падает с моста
И до реки не долетая, тает,
Когда любовь, таится перестав,
Знакомой болью в сердце нарастает,
Любимая! Хоть издали навей
Тот день, тот сон, — душа под снегом стынет.
Я прожил жизнь, блуждая в синеве
Нежней и глуше бархата пустыни.
Всё кончено... не разомкнется круг, —
Мы побратимы с январем и стужей...
Но этот взмах твоих усталых рук —
Он в памяти так легок, так воздушен...
Я вижу их, я снова вижу их —
Они, как снег, и так же тают, тают,
А вдалеке мне чудится, что вихрь
Твой белый шарф то прячет, то взметает...
Вот почему я так люблю смотреть
На этот снег, срывающийся в реку,
На эту кем-то брошенную сеть,
На ирисы, склонившиеся к снегу...
Снег с тихим звоном в воздухе кружит,
Как благовест в тумане предрассветном.
Найти бы силы зиму пережить,
Найти бы силы выстоять под ветром!
Был день, был час, — по этой же тропе
Мы шли вдвоем, и мир нам был, как пристань,
Как светлый дом. Снег память о тебе,

ერთ დროს ფარული დარდი მიყვარდა!
მიყვარდა მაშინ, მათრობდა მაშინ
მშვიდი დღეების თეთრი ბროლები,
მინდვრის ფოთლები შენს დაშლილ თმაში
და თმების ქარით გამოქროლება.
მომწყურდი ახლა, ისე მომწყურდი,
ვით უბინაოს - ყოფნა ბინაში...
თეთრი ტყეების მიმყვება გუნდი
და კვლავ მარტო ვარ მე ჩემს წინაშე.
თოვს! ამნაირ დღის ხარებამ ლურჯი
და დაღალული ფიფქით დამთოვა.
როგორმე ზამთარს თუ გადავურჩი!
როგორმე ქარმა თუ მიმატოვა!

1916

О тайной грусти в смехе серебристом.
Прошли года, но он со мной, он жив —
Хрустальный день с его теплом и светом,
Он весь во мне, вплоть до колосьев ржи
В твоей косе, на миг взметенной ветром.
О, как я жажду снова быть с тобой, —
Так жаждет путник теплого ночлега.
Но я один, а позади гурьбой
Бредут деревья, белые от снега...
Снег с тихим звоном в воздухе кружит,
В далеком доме окна погасили.
Найти бы силы зиму пережить,
Под ветром устоять — найти бы силы!

1916

მესაფლავე

მესაფლავე, შენ ამბობ, რომ ქვეყანაზე ვინც კი კვდება, იმ წუთშივე მისი ჩრდილი ყველა ჩვენგანს ავიწყდება? ეჰ, არ მჯერა მე ეგ რაღაც... მომაბეზრე კიდევ თავი, და შენყვიტე, თუ ღმერთი გნამს, ეგ დაცინვა გულსაკლავი. ვარდის თვება, მაისია, ნორჩ ბალახებს სიო არხევს, ხეებს ყვავილთ თეთრი გუნდი, როგორც თოვლი, ისე აწევს, მზე ნარნარი სხივებს აფრქვევს და სითბოში მთა-ბარს ახვევს, ყვავილებით მოქარგულა არემარე მომხიბლავი. ვერა ხედავ, იმ საფლავეზე, როგორ სტირის ობლად ქვრივი? რარიგ შეენის ახალგაზრდა ქალს ეგ სევდა ღვთაებრივი! განა გუშინ არ იყო, რომ ამ მოკლულმა დარდით ქალმა ცრემლი ღვარა, როცა სატრფო ცივ სამარეს მიესალმა? დღესაც იგი იმ სამარეს გულმოკლული დაჰქვითინებს, დღით არ იცის მოსვენება და ღამითაც არ იძინებს. მოვა ხოლმე და დაჯდება ცივ სამარის გაშლილ ქვაზე, დარდით არის გაჟღენთილი მისი უღვთო სილამაზე; თმას გაიშლის, დაემხოვა და ცრემლები სცვივა, სცვივა... სულს მიშფოთებს ეგ ქვითინი, გული მტკივა, გული მტკივა! მაგრამ რა ვქნა? მესაფლავე, ჩუმად იყავ, უგდე ყური... გესმის, გესმის, როგორ კვნესის დაღლილი და უბედური? – გავქრე ისე, როგორც ნისლი, როგორც ღამის მოჩვენება, არ მელირსოს კვალარეულს სიმშვიდე და მოსვენება. შენი სახე გულს კანკავედეს, როგორც ვიყო, სადაც ვიყო, თუ როდისმე არ მახსოვდე... თუ როდისმე დაგივინყო! "მესაფლავე, კიდევ იტყვი, რომ ამქვეყნად ვინც კი კვდება, იმ წუთშივე მისი ჩრდილი ყველა ჩვენგანს ავიწყდება? აი, თუნდაც გალავნისას მესაფლავე აღებს კარებს: ახალგაზრდა ვინმე ვაჟი კიდევ სატრფოს ასამარებს. გულმოკლული ძვირფას კუბოს არ სცილდება, არ შორდება, განა როსმე სხვა ამგვარი სიყვარული მეორდება? უსაზღვროა მისი სევდა, უსაზღვროა მწუხარება, და გადმოსჩქევს გულმოკლულ ვაჟს თვალთგან ცრემლთა მღუ-ღარება. ფიცით ამბობს: "ოჰ, შეშფოთდეს სამარეში ჩემი ძვლები, არ ათბობდეს ჩემს სამარეს გაზაფხულის მზის სხივები,

МОГИЛЬЩИК

... Так ты думаешь, могильщик, что все те, кто умирают,
Даже тень воспоминаний по себе не оставляют?
Я не верю... Но сдастся, на своем стоишь ты стойко.
И смеешься так некстати – так лукаво, так жестоко...
Роз цветенье, май в разгаре, ветерок травинки спутал,
Белый рой, подобно снегу, ветви легкие окутал.
Солнце трогает лучами старый лес, реки излучу,
А цветы, ковром весенним, затянули всю округу...
Погляди, вдова у входа – в скорбном траурном уборе.
Как юна, как одинока, как прекрасна она в горе...
Не вчера ли это было, – здесь она прощалась с милым
И слезами орошала свежий холм его могилы.
Вот и ныне на кладбище плач ее не умолкает,
Ни на миг – ни днем, ни ночью сон ей веки не смыкает.
Все сюда она приходит, позабыв пути иные,
Излучают лишь страданья ее очи неземные.
По плечам развеет косы и рыдает... и рыдает...
От тоски ее безмерной жалость сердце раздирает...
Чем помочь ей, я не знаю, мы с тобой напрасно спорим,
Слышишь, как она стенает, обессиленная горем:
«Пусть исчезну, как туман, я, как видение ночное,
Навсегда пускай лишусь я утешенья и покоя.
Пусть твой взор, укором полон, мне мерещится повсюду,
Если я тебя не вспомню, если я тебя забуду!»
А теперь ты снова скажешь – путь к забвению недолог,
День-другой, и мы забудем тех, кто был нам мил и дорог?
Или вот еще! Послушай! Снова колокол трезвонит,
Юноша, убитый горем, свою милую хоронит.
От любимых черт он взора ни на миг не отрывает.
Нет! Любви, подобно этой, в мире дважды не бывает.
И ничто на этом свете это горе не измерит,
Все никак не наглядится... Все глазам своим не верит...
И клянется он: «Пусть ветер по полям мой прах развеет,
Пусть весной мою могилу солнца луч не обогреет,
Пусть исчезну, как туман, я, как видение ночное,

გავექრე ისე, როგორც ნისლი, როგორც ღამის მოჩვენება, არ მელირსოს კვალარეულს სიმშვიდე და მოსვენება, შენი სახე გულს კანრავდეს, სადაც ვიყო, როგორც ვიყო, თუ როდისმე არ მახსოვდე, თუ როდისმე დაგივინყო!" მესაფლავე, კიდეც იტყვი, რომ ამქვეყნად ვინც კი კვდება, იმ წუთშივე მისი ჩრდილი ყველა ჩვენგანს ავინყდება? ის ქალი კი, წელან რომ ვთქვი, ისევ მოდის თმაგაშლილი და სამარეს დაუვინყარს თავს ადგება, ვით აჩრდილი, ხელში ვარდის მთელი ბუჩქი, ჯერ ისევე დაუმტკნარი, მოაქვს, რომ მით დაამშვენოს სამარისა თეთრი ჯვარი. ოჰ, ეს ქალი ალბათ დარდით ყვავილივით ჭკნება, ჭკნება... სევდას სახე დაუფარავს და სიყვითლე ეპარება. საცოდავი! თვალებსაც კი დასჩნევია უძილობა, — ასე ხდება, როცა ღამით მოგონებებს ინვევს გრძნობა, — ახლა? ახლა კიდეც იტყვი, რომ ამქვეყნად ვინც კი კვდება, იმ წუთშივე მისი ჩრდილი ყველა ჩვენგანს ავინყდება? და ის ვაჟიც, გუშინწინ რომ მიაბარა სატრფო საფლავს, არ სცილდება სასაფლაოს, სევდიანს და გულმოსაკლავს;

სახე თაფლის სანთელს უგავს, სანთელივით დნება, დნება, თავს დასცქერის დაუვინყარს, გლოვის სიტყვას ეუბნება. მის თვალებსაც დასჩნევია ღამის თევზა, უძილობა, — ასე ხდება, როცა ღამით მოგონებებს ინვევს გრძნობა! მესაფლავე, ახლაც იტყვი, რომ ამქვეყნად ვინც კი კვდება, იმ წუთშივე მისი ჩრდილი ყველა ჩვენგანს ავინყდება? დღეს იმ ქალმა გულმოკლულ ვაჟს უნებურად მოჰკრა თვალი, გაიფიქრა: "ისიც ჩემებრ ტირის ცრემლებშეუმშრალი; უძიროა კაცის სევდა, უძიროა კაცის გული, რას არ ითმენს სიყვარულის ცხოველ ნათელს მოკლებული", — ასე ამბობს სევდიანი ქალის ცისფერ თვალთა ცქერა. ალბათ, ვაჟსაც ამ უსიტყვო ცქერამ გული აუძგერა... ასე იცის თანაგრძნობამ... შენ კი ისე იღიმები, თითქოს მართლა იბმებოდეს იმათ შორის ის სიმები, რომლის ძალით ორი გული სამუდამოდ შეერთდება... ეჰ, არ მჯერა მე ეგ რაღაც, ქვეყნად ეგრე როდი ხდება. როცა ფიცით აცილებენ მიცვალებულს სამარემდე, ფიცს არ სტეხენ ფიცს არ სტეხენ უკანასკნელ ყოფნის დღემდე. გამიგონე, მესაფლავე, შენ არ იცი კაცის დარდი, თორემ რაა — ჩემს თქმაზე რომ სულელივით ახარხარდი?! რა ვუყოთ, რომ იმ ვაჟმა ქალს მოუტანა ნორჩი ვარდი და მწუხარედ წასჩურჩულა: "შემიყვარდი, შემიყვარდი, ჩვენ ერთი გვაქვს მწუხარება, შევაერთოთ სულთან სული..."

Навсегда пускай лишусь я утешенья и покоя,
Пусть твой взор, укором полон, мне мерещится повсюду,
Если я тебя не вспомню, если я тебя забуду!»
А теперь ты снова скажешь, что все те, кто умирают,
Даже тень воспоминаний по себе не оставляют?
Вновь вдова сюда приходит в том же – траурном – наряде,
На могильный камень сядет, по плечам распустит пряди.
К сердцу роз букет цветущий прижимает неизменно,
Чтоб всегда был им украшен крест могилы незабвенной.
И сама она, как роза, от разлуки блекнет... вянет.
Молода... но до июня ее сердце не дотянет...
Как угасли ее очи, позабыв о сне, покое!
Так бывает, когда ночью вспоминается бывшее...
Сможешь ли теперь сказать ты, что все те, кто умирают,
Даже тень воспоминаний по себе не оставляют?
Вот и юноша, который здесь прощался с прахом милой,
Дни проводит на погосте – быть живым ему постыло...
Весь истерзанный печалью, как свеча, он тает, тает...
Не живым, а лишь могиле свою скорбь он поверяет.
И его глаза угасли, позабыв о сне, покое,
Как у всех, кому ночами вспоминается бывшее...
А теперь ты снова скажешь – путь к забвению недолог?
Справим тризну, и забудем, тех, кто был нам мил и дорог?
Юношу вдова сегодня вдруг узрела ненароком,
Пожалела о несчастном, о таком же одиноком:
«Бесконечно его горе, необъятно его сердце,
Сколько мук оно выносит, обездоленное смертью!»
И в глазах ее невольно состраданье отразилось.
Встретив взгляд ее безмолвный, сердце юноши забилося.
Ты ж насмешливо смеешься так, как будто между ними
Уж успела протянуться нить, которая незримо,
Словно цепь, нерасторжимо две души соединяет...
Трудно в это мне поверить, так на свете не бывает.
Ведь когда усопших с клятвой до могилы провожают,
До последних дней ту клятву нерушимо соблюдают.
Верь, могильщик... Если б знал ты глубину людского горя,
Разве стал бы ты смеяться, понапрасну со мной споря?
Что с того, что ранним утром, к сердцу розу прижимая,
Он печально прошептал ей: «Я люблю тебя, родная.
Нас одна постигла доля, путь один нам предначначен...
Приглядишься ко мне – любовью я, как пламенем, охвачен...
Те, кому верны мы были... их давно уж нет на свете,

გამომყევი, ქალო, ცოლად... ძლიერი მაქვს სიყვარული...
მართალია, ის სატრფონი არც შენ, არც მე აღარა გყავს,
მაგრამ მათი მოგონება ვერ გაარღვევს უხმო საფლავს.
დავივინჯოთ ის წარსული, სატირალი, სავალალო,
და ახალი შევქმნათ ყოფნა... გამომყევი ცოლად, ქალო!"
დაუცადე, მესაფლავე, თუ რა პასუხს მისცემს ქალი,
შენ გგონია, რაკი ვაჟმა დაივინჯა თავის ვალი,
ქალიც ასე მოიქცევა? მე გგონია – არა, არა...
განა გუშინ არ იყო, რომ სატრფო მინას მიაბარა?
მკვდრის აჩრდილთან ვინ იცინის, მკვდრის აჩრდილთან ვინ იხუმ-
რებს?

აი, ნახავ – აბეზარ ვაჟს რა პასუხით გაისტუმრებს!
მაგრამ ქალი, ღმერთო ჩემო, მორცხვად თავს ხრის და ჩურჩუ-
ლებს:

"თანახმა ვარ! ერთადერთი მომავალი მასულდგმულებს...
ჩვენ ერთი გვაქვს მწუხარება, ნუ ვიგონებთ დროს უბედურს,
მე შენი ვარ სამუდამოდ... წამიყვანე, სადაცა გსურს"...
მესაფლავე, ახლა კი გაქვს ნება, რაც გსურს, კვლავ იგი თქვა...
სამუდამოდ ასამარებს კაცთა ხსოვნას სამარის ქვა.
აღბათ ქალ-ვაჟს დღეს ერთი აქვს ბინა... ხედავ, გადის ხანი,
არ ნახულობს სასაფლაოს დღეს არც ერთი იმათგანი,
საფლავთაგან მტვერს და ბალახს დღეს არავინ არ აცილებს...
და მოვლასთან ერთად ფერი წართმევიათ ვარდ-ყვავილებს...
განისვენეთ, განისვენეთ დავინწყებულ არსთა ძვლებო...
თქვენს ყოფნაში არ ერევა ცოცხალთ ფიქრი საარსებო...
განისვენეთ, ძლიერი და უკვდავია თქვენი ძილი...
რალად უნდათ, რად სჭირიათ თქვენს საფლავებს ვარდ-ყვავილი?
ან რას გარგებთ მოკვდავ კაცთა სამუდამო ცრემლთა ფრქვევა?
ძილით ველარ გამოგარკვევთ ვერრა ძალა, ვერც შემთხვევა...
ასე ხდება ქვეყანაზე – ყველა ცოცხლობს, ყველა კვდება,
და ვაი მას, ვის სიკვდილი სიცოცხლეშივ ავინყდება...
ზარსა სცემენ... იმ ორს, რომელთ დაივინყეს ბედი მწვავე,
იმ ორს ერთად გადავერცხლილს კუბოში სჭედს მესაფლავე...
სჭედს და რალაც მწარე ფიქრზე თან ველურად ილიმება, –
იცის, იცის მესაფლავემ, როგორც უნდა... როგორც ხდება...
განისვენეთ, განისვენეთ, დავინწყებულ არსთა ძვლებო,
თქვენს ყოფნაში მე ბევრი მაქვს მწუხარე ჟამს საოცნებო!

1914

Не разверзнут их могилы наши клятвы и обеты.
Вместо слез, печали темной впереди нас ждет иное –
Счастье снова обретем мы... стань, молю, моей женою!»
Что ж, послушаем, могильщик, что она ему ответит.
Если юноша бездумно о своем забыл обете,
То в ее измену клятве не поверю никогда я.
Не вчера ли здесь стояла она, горестно рыдая?
Разве место у могилы лживым клятвам и зарокам?
Вот, увидишь, как за дерзость он поплатится жестоко.
Но она... О, Боже правый, робко голову склонила,
Прошептала: «Я согласна, позабудем то, что было.
Да и я почти забыла... Мне грядущее милее.
Я твоя, твоя навеки... Уведи меня скорее!»
Трижды прав ты был, могильщик, путь к забвению недолог,
Миг, и мы уже не помним тех, кто был нам мил и дорог...
А они теперь, наверно, неразлучны... Дни проходят,
Одинокие могилы никого уж не заботят.
Заросли они травой, белый мрамор пыль покрыва,
Без ухода блекнут róзы, лепестки склонив уныло.
Вы ж, забытые живыми, сном спокойным спите... спите...
Суета уж не проникнет в вашу тихую обитель.
Спите с миром, сон ваш вечен, и конца ему не будет...
Что с того, что на могилу не несут цветы вам люди?
Да и чем помочь вам смогут смертных тщетные рыдания?
Ведь от сна вас не пробудят ни любовь, ни состраданье...
В мире есть порядок вечный – все живое умирает, –
Горе тем, кто так беспечно вдруг об этом забывает...
С колокольни звон несется... Мир оставили те двое.
Забывает гроб могильщик – гроб с серебряной каймою...
Забывая, думам тайным улыбается зловеще –
От него ничто не скрыто... Знает все могильщик вещей.
Вы ж, забытые живыми, сном спокойным спите вечно,
Сколько раз желанным будет мне покой ваш бесконечный!

1914

სილაჟვარდე ანუ ვარდი სილაში

დედაო ღვთისავ, მზეო მარიამ!
როგორც ნაწვიმარ სილაში ვარდი,
ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია
და შორეული ცის სილაჟვარდე.

შემოიღამებს მთის ნაპრალები,
და თუ როგორმე ისევ გათენდა-
ლამენათევი და ნამთვრალევი,
დაღლილ ქალივით მივალ ხატებთან!

ლამენათევი და ნამთვრალევი
მე მივეყრდნობი სალოცავ კარებს,
შემოიჭრება სიონში სხივი
და თეთრ ოლარებს ააელვარებს.

და მაშინ ვიტყვი: აჰა! მოვედი
გედი დაჭრილი ოცნების ბალით!
შეხედე, დასტკბი ყმანვილურ ბედის
დაღლილ ხელებით, ნამებულ სახით!

შეხედე! დასტკბი! ჩემი თვალები,
წინათ რომ ფეთქდნენ ცვრებით, იებით, -
ლამენათევი და ნამთვრალევი
სავსეა ცრემლთა შურისძიებით!

დასტკბი! ასეა ყველა მგოსნები?
შენს მოლოდინში ასეა ყველა?
სული, ვედრებით განაოცები,
შენს ფერხთ ქვეშ კვდება, როგორც პეპელა.

РОЗА НА ПЕСКЕ

О, Матерь Божья, светлая Мария,
Как роза на песке, омытая дождем,
Всю жизнь мою в лазурные миры я
Летел душой, — я был для них рожден...

Затянет ночь расщелины туманом,
Но если вновь забрезжится заря,
Бессонницей и хмелем одурманен,
Я припаду к подножью алтаря.

Как женщина, измученная горем,
Перед тобой поникну головой.
Помедлив на мгновение в притворе,
Луч хлынет в храм лавиной огневой,

И я скажу: смотри, я здесь, с тобою, —
Когда-то лебедь, раненный мечтой,
Теперь, как чёлн с десятками пробоин,
Я обречен, я гибну... я ничто!

Что ж, радуйся! От прежнего веселья
В глазах ни искры, — только горечь слез,
Усталость от бессонницы и хмеля,
Бессилие несбывшихся угроз...

О, неужели, так со всеми будет,
Кого к тебе поток мечты увлек?
Душа моя, молящая о чуде,
В огне лампад горит, как мотылек.

И где тот край, что в детстве был загадан,
Где та душа, что мне затмит потери.
Откроется ли за кругами ада
Когда-нибудь мне рай, как Алигьери?

სად არის ჩემთვის სამაგიერო?
საბედნიერო სად არის სული?
ვით სამოთხიდან ალიგიერი,
მე ჯოჯოხეთით ვარ დაფარული!

და როცა ბედით დაწყევლილ გზაზე
სიკვდილის ლანდი მომეჩვენება,
განსასვენებელ ზიარებაზე
ჩემთან არ მოვა შენი ხსენება!

დავიკრებ ხელებს და გრიგალივით
გამაქანებენ სწრაფი ცხენები!
ლამე ნათევი და ნამთვრალევი
ჩემს სამარეში ჩავესვენები.

დედაო ღვთისავ, მზეო მარიამ!
როგორც ნანვიმარ სილაში ვარდი,
ჩემი ცხოვრების გზა სიზმარია
და შორეული ცის სილაჟვარდე.

1917

Стою без слез, стою, как изваянье,
Чего мне ждать под этой ясной сенью?!
Ведь даже на последнем покаянье
Ты знака не подашь мне во спасенье.

Сложу персты, и огневой метелью
Меня умчат стремительные кони,
Усталый от бессонницы и хмеля,
В земле навек я буду похоронен.

О, Мать Божья, светлая Мария,
Как роза на песке, омытая дождем,
Взор устремляя в дали голубые,
Я к ним летел, — я был для них рожден...

1917

ანგელოზს ეჭირა ბრძელი პერგამენტი...

ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი,
მწუხარე თვალებით მიწას დაჰყურებდა.
მშვიდობით, მშვიდობით! ამაოდ დაგენდე,
ელვარე სალამოვ აღმას საყურეთა!
ბაგეთა ლოცვაო, დიდება და ძეგლო,
უთუოდ მახსენებ ოდესმე... ოდესმე!
გრაალის კოშკები, ლიდის სამრეკლო
შენს ფერხთქვეშ დაიმსხვრა და გლოვა მომესმა.
ოჰ! როგორ გაფითრდა ციურთა თანადი
ოცნება, ნახაზი საგანთა უარით,
ღრუბელი ფერადი და ალვა ტანადი,
რომელსაც აზიის ცით გადაუარეთ.
ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი
და ფოთლებს ისროდა სიფითრე ბარათის.
ამაოდ დაგენდე, და ჩვენ ერთმანეთი
ამაოდ გვინდოდა! მშვიდობით მარადის!
ქარვათა მორევში დაეშვა ფარდები -
სალამო კანკალებს შიშით და რიდობით,
სალამო ნელდება და კვდება ვარდები...
მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით!..

1917

АНГЕЛ ДЕРЖАЛ В РУКЕ ДЛИННЫЙ ПЕРГАМЕНТ

Ангел держал в руке длинный пергамент,
И слезы из глаз его подали наземь...
Напрасно, напрасно, плененный серьгами,
Я вверился лживому блеску алмазов!
Молитвы, созвучные вечному гимну,
Средь сотен имен и меня помяните!
Я слышу рыдания, я вижу, как гибнут
Чертоги Грааля – видений обитель.
О, как потускнела мечта, что воздвиг я
На зыбких обломках погибшей святыни,
Гигантское облако в розовых бликах –
Мираж, на мгновенье мелькнувший в пустыне.
Ангел сжимал в руке ветхий пергамент –
Ветер срывал с него бледные клочья...
Все тщетно! Судьба надсмеялась над нами,
И нашей разлуке не в силах помочь я!
Упала завеса в янтарную россыпь,
И зябко туманом окутался вечер...
Вечер сникает, осыпались розы...
А дальше – ни слова, ни вести, ни встречи...

1917

საუბარი ედგარზე

ლანდებს სასახლეში მხოლოდ მაშინ ელი,
როცა საუბარი ედგარ პოეზია!
აჩრდილს თანაზიარს მარად საშინელი
დასდევს განწირულთა შავი პოეზია.
ხშირად მაგონდება: ფოთლებშემოცლილი,
სახემიბნედილი ქალის მწუხარება!
მთვარით დაბურული, მთვარით შემოსილი,
მთვარით დაძონძილი ოხვრა... შეყვარება!
(რად ხარ უცხოეთში? მე შენ გელოდები!)
მოვა შუალამის ბნელი სტუმარივით...
სანთლებს გაანელებს, დარბაზს დააბნელებს,
მიდის სავარძელთან სხვაგვარ მდუმარებით.
უცხო მხარეები იგრძნეს ხომალდებმა,
ფარდა შეირხევა, როგორც ყრუ ფოთოლი.
კოშკთა სიმალიდან რეკავს მოლანდება,
ცივი უდაბნოა ღამე უშფოთველი.
თანაც გაიხედავ: შენაც დაღამდები -
ირგვლივ დამჭკნარია ფერი და ფერვალი:
ასეთ სანახავად - როგორც თანამდები,
ბაღში შეშლილივით კვდება თებერვალი!

1916

РАЗГОВОР ОБ ЭДГАРЕ

Проплывут виденья под дворцовой сенью,
Речь лишь заведешь ты об Эдгаре Поэ.
С призраком созвучным неразлучной тенью
Вступит в зал поэзия проклятых судьбою.
И невольно вспомнишь: женщины далекой,
Как осенний морок, темную печаль,
Вздых, луной отпетый, долгий, одинокий,
Гибнущий при свете первого луча.
Он возникнет в полночь, гость твой запоздалый,
Стоит только молвить тихое – приди!
И под звон курантов старых и усталых
Он застынет в кресле в странном забытии.
Корабли почуют сказочные дали,
Бриз покроет рябью гладь широких штор,
Приведенье в башне в колокол ударит,
И опять незыблем ледяной простор...
Оглядишься – боже, ты и не заметил:
Все цвета померкли, потускнела даль,
А в саду увядшем – горестный свидетель –
В судороге смертной корчится февраль.

თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი

თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი.

დიკენსის გმირივით ცეცხლთან ჩაფიქრება.

ელვარებს ღუმელი. ვფიქრობ, საცაა ცეცხლიც ჩამიქრება.

გაიღო ფანჯარა: თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი.

იფანტება თეთრი ფიქრები, იფერფლება ხელნაწერი...

ნუ ჩამიქრები... და იქაც, შიგნით, სულში...

თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი...

1915

КОСО ПАДАЕТ СНЕГ...

Косо падает снег, все сильней отклоняясь от цели.
Мне героем бы Диккенса грезить зимой у камина.
От бывшего огня в нем осталась всего половина...
Косо падает снег, все сильней отклоняясь от цели.
Распахнулось окно. Стих, как свиток, свернулся в огне,
Недописанный стих... и теперь для меня лишь он ценен.
О, не гасни, огонь, — ни в камине, ни тот, что во мне!
Косо падает снег, всё сильней отклоняясь от цели...

1915

ეღბარი მესამედ

ჩვენ მივდიოდით ტაძრისკენ ორი.
იყო სალამო. ლოცვები. ზარი.
და ჩვენს საოცარ გზაზე, ლენორა,
რტოებს ტირილით ამტვრევდა ქარი.

ენატრებოდა ფრთებს სითამამე
უზრუნველობის, შენი სიშორის!
მაგრამ უეცრად ვილაც მესამე,
ვილაც მახინჯი ჩადგა ჩვენს შორის.

და ჩვენ გვესმოდა ყრუ საუბარი:
საცაა, მოვა სიკვდილის წამი!
ტიროდა ქარი, კვდებოდა ქარი
და მივდიოდით ტაძრისკენ სამი.

1915

ЭДГАР

Мы шли в собор. Нас было только двое,
А колокол звонил, не умолкая;
Линора, помнишь, всю дорогу с воем
Носился ветер, листья обрывая.

Душа рвалась. Хотелось ввысь взлететь ей.
Хотелось ей в бескрайности парить,
Но вдруг, непрошенно, меж нами кто-то третий
Встал, оборвав невидимую нить.

Он мне шептал: «У смерти на примете
Она давно. Недолго ждать. Уж скоро!»
В агонии предсмертной бился ветер...
И мы втроем взошли под сень собора...

1915

რომელი საათია?

ახლა, რა თქმა უნდა, ძლიერ გვიანაა.
გულში მწუხარებამ ღამე გაათია
მაინც არ მასვენებს მწარე სინანული,
რომელი საათია? რომელი საათია?

ვდგევარ ფანჯარასთან, ღამე არ იცვლება,
მთელი შემოდგომა თავზე დამათია.
ახლა მხოლოდ სამი იყოს, შეიძლება.
რომელი საათია? რომელი საათია?

სამის, შეიძლება, არის მესამედი,
მაგრამ გაიხედავ, მაინც წყვდიადია,
კივის სადგურიდან ზარი მეცამეტე -
რომელი საათია? რომელი საათია?

ფიქრში გახვეულა ბნელი დერეფანი,
ლამის მეეტლე რომ ველარ დაატია.
ისევ ნერვიულად რეკავს ტელეფონი,
რომელი საათია? რომელი საათია?

КОТОРЫЙ ЧАС?

Как промчалось время! В окнах ночь глухая,
И тоска на сердце будто унялась,
Только вот тревога всё не утихает:
Не дает покоя
мысль: который час?

Ночь дохнула в окна осенью суровой,
На меня ненастьем грозно ополчась.
Три теперь, наверно, отчего же снова
В сердце неумолчно
стук: который час?

Три теперь, наверно, и никак не меньше,
За порогом темень, и тринадцать раз
Прозвучал с вокзала колокол зловеще,
Словно вопрошая
тьму: который час?

Затаилась полночь в узком коридоре,
Темнотой, как кровью, медленно сочась,
Телефон трезвонит, моим мыслям вторя,
Словно тоже хочет
знать: который час?

ღმერთო, როგორ მოხდა, წვიმა მოსისხარი
თითქო შეუწყვეტი კუპრის ნაკადია,
ალარ გათენდება ღამე საზიზღარი!
რომელი საათია? რომელი საათია?

იყო შარლ ბოდლერი: "მწარე და ძვირფასი
თრობის საათია, ღვინის საათია!" -
ასე იძლეოდა პასუხს შეკითხვაზე:
რომელი საათია?

1914

Дождь стучит по крыше, будто кем-то свыше
Лить без передышки дан ему наказ.
Боже, неужели так и не услышу,
Так и не узнаю
я: который час?!

Шарль Бодлер когда-то: горький и печальный —
Час вина и хмеля — благодатный час...
Так всегда с улыбкой тихо отвечал он
Тем, кому хотелось
знать: который час?

1914

მე და ღამე

ახლა, როცა ამ სტრიქონს ვწერ, შუალამე იწვის, დნება,
სიო, სარკმლით მონაქროლი, ველთა ზღაპარს მეუბნება

მთვარით ნაფენს არე-მარე ვერ იცილებს ვერცხლის საბანს.
სიო არხევს და ატოკებს ჩემს სარკმლის წინ იასამანს.

ცა მტრედისფერ, ლურჯ სვეტებით ისე არის დასერილი,
ისე არის სავსე გრძნებით, ვით რითმებით ეს წერილი.

საიდუმლო შუქით არე, ისე არის შესუდრული,
ისე სავსე უხვ გრძნობებით, ვით ამ ღამეს ჩემი გული.

დიდი ხნიდან საიდუმლოს მეც ღრმად გულში დავატარებ,
არ ვუმჟღავნებ ქვეყნად არვის, ნიავსაც კი არ ვაკარებ.

რა იციან მეგობრებმა, თუ რა ნალველს იტევს გული,
ან რა არის მის სიღრმეში საუკუნოდ შენახული.

ვერ მომპარავს ბნელ გულის ფიქრს წუთი წუთზე უამესი,
საიდუმლოს ვერ მომტაცებს ქალის ხვევნა და ალერსი;

ვერც ძილის დროს ნელი ოხვრა, და ვერც თასი ღვინით სავსე,
ვერ წამართმევს მას, რაც გულის ბნელ სიღრმეში მოვათავსე.

მხოლოდ ღამემ, უძილობის დროს სარკმელში მოკამკამემ,
იცის ჩემი საიდუმლო, ყველა იცის თეთრმა ღამემ.

იცის – როგორ დავრჩი ობლად, როგორ ვევენე და ვეწამე,
ჩვენ ორნი ვართ ქვეყანაზე: მე და ღამე, მე და ღამე!

Я И НОЧЬ

Я пишу, а в это время за порогом полночь тает,
Ветерок мне о долинах тихо сказку напевает.

Мир еще не в силах сбросить серебристый полог ночи,
За окном моим открытым ветерок сирень щекочет...

Сизо-синие просветы прочертили свод небесный,
И сверкают в них знаменья, словно рифмы в моей песне.

Ночь залита лунным светом, ночи, как и мне, не спится,
Ночь объята тем же чувством, что в душе моей таится.

Много лет прошло, как тайну я в себе надежно спрятал,
И от взоров посторонних охраняю её свято.

Не узнать друзьям о горе, что давно мне сердце гложет,
Что когда-то схоронил в нём, увидеть никто не сможет.

Миг сладчайший не похитит тайны бережно хранимой,
Не отнять ее у сердца ласкам женщины любимой.

Ни вину в пиру веселом, ни стенаниям во сне,
Не раскрыть того, что скрыл я в потаенной глубине.

Только ночь, что в час бессонный за окном моим мерцает,
О хранимой мною тайне лишь она одна все знает.

Знает, как один пытался я страданья превозмочь.
В этом мире нас лишь двое, нас лишь двое — я да ночь...

1913

გადია

გადია ჩემი სიზმრის სიალით
ასე არასდროს არ დაისრულა.
ის ირონიამ ფრთით უშუალოთ
წარსულ დღეებში გადაისროლა.
ის, დაყრდნობილი უღონო ხელებს,
სიყმაწვილისას დაჰყურებს სურათს
და ჩარჩოებში ძვირფას სახელებს
ითვლის ბავშვივით და უსუსურათ.
ბზა, სახარება, სარკე, საათი...
სარკეში თეთრი თმები თოვდება
და საათიდან სამოცდაათი
წელი, გადია, გიახლოვდება.
ლბილ ბალიშებზე ისვენებს კატა,
ნებიერების ბნელი ასული,
ცეცხლმა კანკალით შემოახატა
კედელს მოხუცი წრიდან გასული.
მე კი, მოღრუბლულ დღით მონყენილი,
ავიღებ მანონს, სადაც ზონარად
მჭკნარი ალოე არის შთენილი
უკეთეს დროთა მოსაგონარად.

НЯНЯ

Такой живой и в самом ярком сне
Еще ни разу няня мне не снилась.
Безмолвно грезя о своей весне,
Она под той же сенью затаилась.
С ушедших лет слетает пелена,
В овальных рамах — молодые лица.
Она перебирает имена,
По детски осторожно, чтоб не сбиться.
А рядом — верба, библия... Уют
Душист и вязок, как пчелиный взяток.
Еще мгновенье, и часы пробьют
Твои года — весь твой седьмой десяток...
На оттоманке растянулся кот, —
В зрачках все те же огненные черти.
Сквозняк остатки пламени взовьет
И на стене твой силуэт очертит.
А я, устав от пасмурного дня,
Возьму Манон, перенесусь в бывшее.
Уйду в него — там кто-то для меня
Страничку заложил
сухим цветком алоэ.

ატმის ყვავილები

რტოებში ავობს ბებერი ქარი,
ყვავილთა ჯვარი ფიფქით ბანაობს.
ტყდება, ნანაობს ეთერი ჩქარი,
ნანაობს ქარი და მიქანაობს.

და ქარი შეხვდა ატმის ყვავილებს,
ვარდისფერ ღილებს შეატყო ჟრჟოლა,
ფრთა დაატოლა გაუშლელ ღილებს,
დანვდა ბილილებს და აათრთოლა.

ატმის ხე იდგა თაიგულივით,
იქ მას მიღევით უთრთოდა სული!
შორით მოსული გაზაფხულივით
და ნამთა მძივით გარემოცული.

ატმის ხე იდგა, ვით ნაზი ქალი,
ვით დედოფალი უცხო მხარეში:
სინარნარეში სწვავდა მზის ძალი
და გრძნობათ ალი – სიმწუხარეში.

ატმის ხე შლილი ოცნებას ჰგავდა,
როცა ღელავდა მზით აღჭურვილი,
მე მისი ჩრდილი ხშირად მხიბლავდა
და ხშირად მწვავდა ტრფობის სურვილი.

მაგრამ ეწვია ატმის ხეს ქარი
და ფრთა მედგარი შემოახვია,
ეხლაც ატყვია ხეს განაზბარი,
ყვავილთა ღვარი რომ დააფრქვია.

ЦВЕТЫ ПЕРСИКА

Нет удержу ветру седому и злому —
Взволнованный сад весь цветами заснежен.
Он стар уже ветер, но крепок в изломе —
То нежен, то буен, то тих и неспешен.

И вдруг он впервые почувствовал зависть,
Осекшись крылом о воздушную россыпь
Румянных цветов... Тронул каждую завязь:
Трепещат, дрожат, но пощады не просят.

Персик стоял запалённой купиной,
То сердце скрепя, то от ужаса млея,
Светя ореолом прозрачных крупинок.
Трудом и заботой ухожен, взлелеян.

Персик в цвету был как юная дева,
Как королева из дальнего края —
Та, что, не зная ни злобы, ни гнева,
Лишь солнцу молилась, в лучах его тая.

Персик в цвету был заветной мечтою —
И сном наяву и небесным виденьем.
И горе — любое — казалось тщетою,
Когда он густой осенял меня тенью.

И вот, на беду, ему встретился ветер —
Крылом его обнял, чтоб душу потешить.
Ничто не затянёт кровавых отметин,
Ничто не заполнит пустоты и бреши.

როგორც პეპლები მშვიდი და ფრთხილი,
შემდეგ აშლილი და აფრენილი –
გადაცვნილი ატმის ყვავილი
იყო დაღლილი და მოწყვნილი.

ოცნებათ რიგი თვალს მიეფარა!
მტვრით გაისვარა წყალთა ლიკლიკი,
ყვავილი იგი მოკვდა და ჩქარა
ნითლად დაფარა ბალის ბილიკი.

ბალის ბილიკზე მივდივარ და თან
გაძრცვნილ ატამთან ზღვები გროვდება,
საღამოვდება და მზის ჩასვლასთან
თანდათან მწუხრი მიახლოვდება.

მე აღარ ვდარდობ... რა მსურს, რას ველი?
ვით მზის ნათელი და ღამის ჩრდილი,
მეფობს სიკვდილი – ჭკნობის მსურველი!
გაქრა სურნელი, დაჭკნა ყვავილი!

1916

Взлетев мотыльками, цветы опадают,
А ветер их треплет, взметает и кружит,
Бросает на землю и прочь улетает —
Летит и с собою уносит их души.

Родник замутился пылью и пылью,
Мечты унеслись к бирюзовым просветам.
Цветы! Их сгубили жестокие крылья
И тропы багряным окрасили цветом.

А я все иду и иду по ступеням,
Волнистое море все шире, все гуще.
Закат угасает, в саду постепенно
Стушаются сумерки сенью гнущей.

Но я не грущу. Я ведь знаю: отныне —
Бессмертна, как тьма и как купол небесный —
Здесь царствует смерть... и никто не повинен
В том, что цветок никогда не воскреснет.

1916

სარჩევი

პოეტების მეფე – გალაკტიონი	5
ვით გზის დალოცვა...	9
ეფემერა	16
მთანმინდის მთვარე	22
ლურჯა ცხენები	24
მერი	26
თოვლი	30
მესაფლავე	34
სილაჟმარდა ანუ ვარდი სილაჟი	40
ანგელოზს ეჭირა გრძელი პერგამენტი	44
საუბარი ედგარზე	46
თოვლი იყო ირიბი, ალმაცერი...	48
ედგარი მესამედ	50
რომელი საათია?	52
მე და ლამე	56
გადია	58
ატმის ყვავილები	60

СОДЕРЖАНИЕ

КОРОЛЬ ПОЭТОВ ГАЛАКТИОН	7
КАК НАПУТНОЕ СЛОВО...	12
ЭФЕМЕРА	17
ЛУНА МТАЦМИНДЫ	23
СИНИЕ КОНИ	25
МЕРИ	27
ФИОЛЕТОВЫЙ СНЕГ	31
МОГИЛЬЩИК	35
РОЗА НА ПЕСКЕ	41
АНГЕЛ ДЕРЖАЛ В РУКЕ ДЛИННЫЙ ПЕРГАМЕНТ	45
РАЗГОВОР ОБ ЭДГАРЕ	47
КОСО ПАДАЕТ СНЕГ...	49
ЭДГАР	51
КОТОРЫЙ ЧАС?	53
Я И НОЧЬ	57
НЯНЯ	59
ЦВЕТЫ ПЕРСИКА	61

Издатель –
Международный культурно-просветительский Союз
«Русский клуб»

Руководитель проекта –
НИКОЛАЙ СВЕНТИЦКИЙ
заслуженный деятель искусств РФ
заслуженный артист РФ

Паола Урушадзе

Мой Галактион

переводы

Перевод с грузинского
ПАОЛА УРУШАДЗЕ

Редактор
ВЛАДИМИР ГОЛОВИН

Над книгой работали
ЭМЗАР КВИТАИШВИЛИ
ЕЛЕНА ГАЛАШЕВСКАЯ

Дизайн, компьютерное обеспечение
ДАВИД ЭЛБАКИДЗЕ-МАЧАВАРИАНИ
ИМЕДА СИНАТАШВИЛИ

Графическое оформление
ДАВИД КАВТАРАДЗЕ

ПАОЛА УРУШАДЗЕ – автор стихотворных сборников «Сперва был сад...» (1986), «Тбилиси-Тифлиς» (2002), «Тбилисский тайник» (2007), «Сыграем. Осень» (2011), «Salve...» (2015).

Стихи печатались в журналах «Литературная Грузия», «Юность», «Дружба народов», «Русский клуб», «Новый Ренессанс» и др.

А также в альманахах «Дом под чинарами», «На холмах Грузии», «Поэзия», «Мансарда», «Путь дружбы» и др.

პაოლა ურუშაძე – ლექსთა კრებულების ავტორი:

«Сперва был сад...» (1986), «Тбилиси-Тифлиς» (2002), «Тбилисский тайник» (2007), «Сыграем. Осень» (2011), «Salve...» (2015).

მისი ლექსები დაიბეჭდა ჟურნალებში: «Литературная Грузия»,

«Юность», «Дружба народов», «Русский клуб», «Новый Ренессанс» და სხვ.

აგრეთვე ალმანახებში: «Дом под чинарами», «На холмах Грузии», «Поэзия», «Мансарда», «Путь дружбы» და სხვ..

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КУЛЬТУРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ СОЮЗ «РУССКИЙ КЛУБ»
www.russianclub.ge rusculture@mail.ru